

Sodan ja rauhan ritarikandidaatin kohtalo
Ainutlaatuinen tapaus Mannerheim-ristien historiassa

KATA I
savellaen

~~(Ingressi tai lautinke)~~

Hankkiessaan henkilöhaastatteluin ja arkistotutkimuksin aineis-
toa teokseensa "Viimeiset Ritarit" kirjailija Mauri Sariola tör-
mäsi tuon tuostakin tapauksiin, jolloin oli "läheltä liipän-
nut": Erittäin ansioituneesta miehestä oli tehty esitys hänen
nimittämisekseen Mannerheim-ristin ritariksi, mutta par^eri oli
joku juuttunut esikuntaportaisiin tai tullut Marskin esittelyyn
ehdittyään hylätyksi.

Monet näistä "mene-tekeli"-kohtalon ansainneista esityksistä ^{ovat} on
oll^{at} ^{et} jopa värikkäämpää ja ~~erikoisempaa~~ luettavaa kuin läpi
menneet esitykset.

E^rikoisen huomion ansaitsee tapaus Aimo Raassina, joka ^{nyt} ~~hässä~~
perusteellisesti valotetaan. Siinä ensinnäkin erinomaisen ur-
hoollisen miehen todellinen "voim^äpaperi" tyssättiin sota-aikana.
Mutta vielä erikoisemmin kävi rauhan tultua: Raassinasta ja
kahdesta muusta aiottiin tehdä jälkikäteen ritari, ^{mutta} ~~mutta~~ pen-
kin alle meni tämäkin, ^{oloissamme} ainutlaatuinen yritys.

Ingr.
14/14
(ei
16/16)
20
cc.

Mauri Sariolan haastattelu

(hnc)

Kysymys: Millainen oli komppanian (6/JR 7) tilanne tullessasi sen päälliköksi heinäkuussa 1941 ?

Vastaus: Tullessani 7.7.1941 JR 7:ään oli rykmentti Tyrjässä tunkeutuneena muutaman kilometrin yli rajan vihollisen aseisiin, minne sen ~~hyökkäys~~ ^{Tenminen} oli pysähtynyt 30. 6. alkaneessa tunnusteluhyökkäyksessä. Tilanne oli ollut vaikea, joukot olivat menneet osittain sekaisin. 6/JR 7:ssä, jonka päälliköksi eversti ^{Luoma} ~~Kemppi~~ ^{minut} määräsi, oli tilanne erikoisen ~~vaikaa~~ hankala. Se komppanian päällikkö, joka tilalle jouduin, oli ^{so}sopimaton tehtäväänsä ja oli onnistunut saamattomuudellaan ja arkuudellaan saattamaan koko komppanian lähes sekas^okutoiseen tilaan.



Kysymys: Millä toimenpiteillä palautit ^{te}komppan^{iaan} "kurin ja järjestyksen" ?

Vastaus: Komppania oli erinomaista sotilasainesta: ⁵Muoria, juuri koulutettuja ⁵poikia, kysymyksessä hän oli ns varusmiesrykmentti. Kaikki olivat vain jännittyneitä. Huomasin sen heti joukkueenjohtajista, jotka olivat menettäneet uskonsa komppanianpäällikkönsä takia.

Ensimmäinen tehtäväni oli laukaista ylijännittynyt tilanne. Tehtäväni helpotti se, että pataljoonan komentaja oli myös vaihtunut. Selväkäskyinen kapteeni ^{Akvo} ~~Anola~~ oli edellisena päivänä tullut pataljoonan komentajaksi.

Jotenkin vaistosin mitä oli tehtävä. En ruvennut äkseeraamaan ja tiuskimaan. Koska tilanne oli suhteellisen rauhallinen, otin joukkueenjohtajat kerran pari päivässä komppanian komentopaikalle ^{silmitä} ~~huokseihin~~. Asioita käytiin rauhassa läpi ja pohdittiin yhdessä mitä tehdä. Heti kun se puoli oli selvä tultiin toiseen tärkeään kohtaan: Halusin saada ajatukset edes hetkeksi pois

nykytilanteesta ja rupesin puhumaan muusta. Huomasin heti että "salapoliisijuttuni" olivat tähän tarkoitukseen erittäin sopivia. Koska oli poliisimies - sillä hetkelläkin palkka juoksi Hämeenlinnan rikospoliisista - juttua kyllä riitti. Kertoilin kokemuksistani, ehkä joskua vähän värittäenkin, ja kuulijakunta senkun lisääntyi. Taistelulähetit ja muu komentopaikan väki olivat korvat höröllään, taisi tykistö, pioneerit ja ehkä muutkin aselajit ~~osittain~~ olla lopulta myös kuulijakunnassa. Juttujen yhteydessä komentopaikalla naurettiin ja puhuttiin niitä näitä. Se selvästi laukaisi mukana olleita ja sanoma tästä levisi nopeasti komppaniassa. Mieliälä koheni ja "kuri ja järjestys" löytyi sen myötä. Ne olivat vain olleet jossakin kadoksissa.

"Tunsin tehneeni jotain"

kuusi

Nimitysesitys: Laatokan luoteisrannikon puhdistustaisteluis-
sa 6./JR 7 mursi pelottomalla iskujoukkohyökkäyksellä Pajasyr-
jän motin, jota eräs pataljoona oli turhaan yrittänyt useaan
kertaan laukaista.

Kysymys: Millainen oli Pajasyrjän motti ja miten iskujoukkos^{nve} sen tuhosivat?

Vastaus: Vihollinen oli jättänyt Pajasyrjään erääseen tiekol-
^{mi}oon vahvan taisteluosaston jarruttamaan suomalaisten etenemistä.
 Se oli kaivetuissa ~~axxxx~~ ja piikkilankaestein varustetuissa
 asemissa. Oma tykistöemme ja huoltomme ei päässyt eteenpäin ennen
 kuin vihollismotti laukaista^{ii h}an. Eräs meik^ääläinen pataljoona oli
 turhaan yrittänyt tiekolmiota siivota jo parin päivän ajan.
 6/JR 7 sai käskyn selvittää asi^mä.] Ja se selvitettiin.] Nopeasti.]
 Sinä aikana kun pojat tekivät aukkoja piikkilanka-aitaan ja ve-
 tivät samalla vihollisen huomion puoleensa lähti komppanianpääl-
 likkö muutaman miehen kanssa tiedustelemaan ja otollisen tilai-
 suuden havaittuaan tunkeutui sivustasta itse mottiin. Äkkiä hän
 huomasi olevansa keskellä vihollisjoukkoa ja pillit alkoivat
 soida. Koska tienoo oli savun peitossa ei vihollinen älynnyt,
 että tungettelihoita oli vain muutama mies. Syntyi pakokauhu -
 ja motti laukesi tuossa tuokiassa! Suuri osa vihollisista pää-
 si karkuun, mutta sotasaalis, lähinnä aseita, oli melkoinen.
] Eversti Kemppe, joka oli lähettänyt selostajan tapseineen paikal-
 le, ei ollut uskoa että kaikki oli käynyt niin nopeasti. Olihan
 motin kanssa tunannut pitkään kokonainen pataljoona.] Täytyy
 sanoa, että tunsin tehneeni jotain.

6

Ensimmäisenä vanhalle rajalle

kuusi

Nimitysesitys: Kannaksen taisteluissa luutn. Raassinan joukko kunnostautui lyödyn vihollisen takaa-ajossa ja saapui ensimmäisenä suomalaisena komppania 31.8.41 varhain aamulla vanhalle rajalle Kivennavan Tonterissa.

o

hnc

Kysymys. Komppania saavutti ensimmäisenä suomalaisena komppania vanhan rajan Tonterissa. Kerro ^{takagda} siitä!

Vastaus: Hyökkäysvaiheen loppuosa Karjalan kannaksella oli takaa-ajoa. Vihollinen oli lyöty hajalle ja se pakeni epäjärjestyksessä kohti Rajajokea ja Leningradia. Se ei kyennyt enää varsinaiseen vastarintaan, sillä johtajat olivat painuneet ~~xxx~~ edellä ja joukot laahustivat perässä. Meidän kannaltamme kysymys oli jaksamisesta. Komppania saavutti Rajajoen Tonterissa 31.8. ~~ikkäpäiväkkä~~ puoleltapäivin.

Suunnilleen samoihin aikoihin saavuttivat Pajarin joukot Rajajoen Mainilassa. Kilpajuoksu näiden kahden divisioonan, ja 18.D:n 2.D:n eli Bückin ja Pajarin välillä ^{oli} kova ja tasaväkinen. Minun käsitykseni mukaan me saavutimme Rajajoen ehkä vähän ai-

↑

↑

mutta kaisemmin, missään tapauksessa eroa ei voinut olla paljon. Eikä sillä ollut mitään käytännöllistä merkitystä taistelujoukkojen kannalta; kysymys kunniaa lienee ollut enemmänkin divisioonien esikuntaportaitten päänsärky.

7

8

Hurja operaatio

luon

Nimitysesitys: Myös asemasodan aikana kapt. "aassina" tunnettiin "vahvana miehenä", johon sekä esimiehet että alaiset ehdottomasti voivat luottaa. Heinäkuussa 1942 hän johti ns. Puijon retken, missä vihollisen vahva tukikohta tuhottiin täydellisesti.

Kysymys: Tukikohta Puijon tuhoaminen kesällä 1942. ^{tokaapa!} Kerto ^{siitä.}
Tapahtuiko virheitä meidän taholtamme? ^{teko} Koitko ~~xxxxxxx~~ jotain myönteistä?

Vastaus: Vihollisen tukikohta Puijon tuhoaminen oli minun ideani. Olisin halunnut suorittaa sen täydellisenä yllätyksenä. Aamuhämärässä suoritettu isku välimaastossa olevan lepikön suojasta olisi mielestäni onnistunut. ^{Toisin kuitenkin kävi.} Koska oli asemasotavaihe, meni näinkin pieni "operaatio" aina armeijakuntaan asti hyväksyttäväksi. Sieltä tuli käsky, että tuhoaminen on suoritettava tykistövalmistelun jälkeen. Ehkä siellä pelästytettiin, kun kuulivat, että Puijolle oli pesiytynyt kokonainen viholliskomppania.

(kuvauksittainheitin)

Kun tykistön eri patterit ja lukuisat ~~...~~ kukin tarkistivat osumisensa tälle suhteellisen pienelle määlelle, arvasi vihollinen tottakai, että jotain tulee tapahtumaan. Se raivasi yöllä vähän ennen atakkiamme lepikön, murrosta sen ja miinoitti maaston.

Jouduimme näin ollen suorittamaan etenemisen ja rynnäkönn läpi murren ja miinakentän ja tappiomme olivat sen mukaiset: parisenkymmentä jalkainvalidia syntyi lyhyessä ajassa.

Olen jyrkästi sitä mieltä, että ^{armeijakunnasta} ~~...~~ puututtiin väärin asiointen kulkuun. Kylmästi käskettiin eikä asiasta edes kysytty ~~...~~ mielipidettä. Jälkiselvittelyssä ^{ak:n} ~~...~~ tykistökomentaja puolustautui sillä, että tykistöllä oli tarkoitus ampua miinakenttä hajalle. Teoriaa. Suomaastossa ammuksot vain possahtelivat syvälle ja miina laukesi vain ~~...~~ jos tuli täysosuma. Lisäksi laukaussäärä oli liian

se) § 9
pieni, vaikka olikin ohjesäännön mukainen. Yllätysisku olisi onnistunut, siitä olen varma, ja tappiot olisivat olleet pienet, jos niitä olisi tullut ollenkaan. Töppäys oli puoleltamme paha.

Myönteistä Puijon atakissa oli se reipas henki ja hurtti huumori, joka oli siinä lähes 100-päisessä iskuryhmässä, joka tuhosi Puijon.

Se oli JR 49: m ie m
Se oli ~~JR 49: m~~ poikkeava hienoimpia suorituksia asemasodan aikana. B

MITEN PANIIKKI TORSUUTTIIN

se m
A
Nimitysesitys: Raassina sai pidetyksi joukkonsa lujasti käsissään, iskukykyisenä ja omasta laadullisesta ylivoimastaan tietoisena iskuosastona, johon eräiden naapureitten paniikki- ja karkurimieliä ei tarttunut.

Kysymys: Vihollisen suurhyökkäystä torjuttaessa kesällä -44 piditte
 pataljoona ^{me} hyvin käsissä. Eräiden naapureiden paniikki ja karkurimieliä ei siihen tarttunut. Miten menettelit ~~te~~ te?

Vastaus: II/JR 7 oli hyvä pataljoona, kokenut ja karaistunut. Suurhyökkäyksen alkaessa se oli lepovuorossa Siesjärvellä ja samalla divisioonan reservinä. Tästä johtui, että se joutui heti ensimmäisenä taistelupäivänä vastahyökkäykseen Vaskisavottaen. Siitä se rulljanssi sitten alkoi. Vastahyökkäys seurasi toistaan, käytiinpä välillä Pajarinkin puolella, vuotokohtia kyllä riitti. Vasta Myrään sillanpääasemassa 20.6. pääsi pataljoona oman rykmenttinsä yhteyteen.

Paniikkia ja karkurimieliä ei pataljoonassa ilmennyt. Vaikka tappiot olivat suuret ja vaihtuvuus melkoinen useiden täydennyksen takia, säilyi pataljoonan "kovien miesten" runko sentään joten kuten, ~~ja samoin hyvä henki ihmeen kaupalla~~ ^{samoin hyvä henki}. Ja ehkä oma ~~merkitysensä~~ ^{merkitysensä} on myös sillä, että komentajaksi pataljoonan komentaja säilyi ⁱ kuin ihmeen kaupalla rammisä koko ajan.

10

Kaikkien aikojen "huutorynnäkö"

Raassinau

Nimitysesitys: P8-vaunujen tulesta huolimatta osasto suoritti hyökkäyksen yhtäjaksoisena yli kilometrin pituisena huutorynnäköinä, joka sananmukaisesti murskasi alleen 2 km:m syvyisen viholliskiilan.

Kysymys: Siiranmäessä teit^{te} 15.6.44 onnistuneen vastahyökkäyksen. Esityksessä puhutaan huutorynnäköstä. Mikä se oli?

Vastaus: Siiranmäen vastahyökkäyksessä oli pataljoonasta paikalla kaksi komppaniaa ja jääkärijoukkue. Muut olivat "lainassa".

Vastahyökkäyksessä oli onnea sikäli, että pääsimme livahtamaan tappioitta läpi tykistösulun, jolla vihollinen varmistui sisäänmurtoaan. Voimme rauhassa metsän suojassa ryhmittyä maantien suunnassa etenevän vihollisen kylkeen tehtävää iskuja varten. Annoin jääkärijoukkunnan johtajalle vänrikki Eino Ripatille käskyn, että

merkin annettuani lähtee hyökkäys liikkeelle ja silloin pannaan helvetinmoinen ralli päälle. Kyllä muu porukka siihen sitten yhtyy. Niinkuin yhtyikin. Kyllä huutorynnäkö on aika hyvä nimitys tälle railakkealle hyökkäykselle. Sivustasta tullut isku yllätti vihollisen, hurja huuto järkytti sitä samalla kun se kannusti omia. Jääkärijoukkue oli toiminut loistavana esi-
nuutajana ja ryntääjänä eikä kukaan enää huomannut, että sen veto hetkeksi katkesi kun Ripatti haavoittui. Vyöry oli lähtenyt liikkeelle ja jatkui keskeytyksettä kilometrin verran taisteluasemiin asti.

< Katkerä Äyräpää >

kuusi

Nimitysesitys: 19.6. (1944) aamuyöllä kapt. Raassinan pataljoona miehitti Äyräpään sillanpääaseman vasemman alalohkon. Tämän epälukeuisia taktillisia, huollollisia ja joukkopsykologisia vaikeuksia tarjonneen lohkon nopea varustaminen ja järkkymätön hallussapito 26.6. saakka, jolloin pataljoona siirrettiin reserviksi, oli sinänsä suoritus, joka vaati johtajalta poikkeuksellista tarmoa, harkintakykyä ja arvovaltaa.

Kysymys: Mikä oli Äyräpää^{si} sillanpääaseman karvain kokemus^{hucj}?

Vastaus: Se oli ehdottomasti se kun näin miten ^{meitä} vääntämään tul-
lut pataljoona järkyttyi vihollisen raketti- ja tykistötulesta, jätti suurelta osin asemansa ja juoksi suin päin Vuokseen. Silloin näin miten kamala tauti pakokauhu on. Lisäksi se on tarttuva.

Merkillinen vaihe - ritariksi rauhan aikana?

Tähän loppuvat poiminnat hyvinkin pitkistä ja erittäin seikkaperäisestä ritariksi nimittämisesityksestä ~~ja~~ sekä sitä koskevat kysymykset ja vastaukset.

Mutta vielä seuraa eräs merkillinen episodi rauhan ajalta .
Kysymys ja vastaus siihenkin:

Kysymys: ^{Teistä} ~~Sinusta~~ oli vähällä tulla "Keinosen ritari". ^{Vaihtoko kertoa} ~~keno~~ mitä tapahtui?

Vastaus: Puolustusvoimain komentajana ollessaan kenraali Yrjö Keinonen teki Tasavallan presidentille esityksen, että valkunnan 50-vuotisen itsenäisyyden kunniaksi tehtäisiin taannehtivasti kolme Mannerheim-ristin ritaria, yksi miehistöön, yksi ^{upseeristoon} ~~aliupseeristoon~~ ja yksi upseeristoon kuuluva. ~~Ehdotus~~ Vaatimuksena oli ~~että~~, että asianomaisista oli ~~kehä~~ ^{jalo} sota-aikana tehty ritariesitys, ~~joka~~ ei ollut syystä tai toisesta mennyt lävitse.] Mallin ehdotukselleen Keinonen oli saanut Neuvostoliitosta, missä tehtiin jälkikäteen ~~muutamia~~ Neuvostoliiton sankareita.] Presidentti Kekkonen oli ensin vähän ihmetellyt Keinosen intoa, mutta ei ollut suoralta kädeltä ajatusta tyrmännyt, vaan sanonut ^{Siihen suuntaan} jotain, että tehkää nyt sitten esitykset, tuleehan ainakin mielenkiintoista luettavaa.] Koska Keinonen on tämän ker-tonut julkisessa tilaisuudessa, voinen kertoa lopunkin. Keinonen teki esitykset ja minulla oli ["]kyseenalainen ["] kunnia olla ehdokas upseeriritariksi.] Muita ehdokkaita en muista.] Onneksi esitykset eivät menneet läpi, koska ilmeni, että ^{da} iakia oli ⁿⁱ pitänyt muuttaa ja asia vieni ^{da} eduskuntaan. Kun Keinoselle sitten kävi niinkuin kävi, olisin känden muun kanssa todennäköisesti tullut ristityksi "Keinosen ritariksi".] Siksi "jalo" ~~on~~ ihmismieli on, olkoonkin ^{etc} Keinosella ^{ali} (mitä rehdoin tarkoitus. Omalta osaltani koko ~~ja~~ asiasta oli seurauksena everstilutnantti-ylennys ja se riitti minulle kovasti.

< Napitettu ja mapitettu >

Koska "Kekkosen/~~Keinosen~~ sen" ~~Kxx~~ suunnitelmat rauhanajan/ritarinimityksestä olivat menneet edellä kerrotulla tavalla penkin alle, on lopuksi syytä myös muutamalla sanalla selostaa, miten sodanaikaisen - ennennäkenättömän painavan ~~xxxxx~~ - esityksen ~~Mann~~ Marskin ritariiksi ~~kanssa~~ kävi.

Paperin ehdittyä divisioonan esikuntaan joku pisti sen - mappiin!

Kuka sen teki, siitä ei epäselvä puumerkki kerro.

hau.

Joku oli vain huitaissut mustekynällä alle: "Mappiin. Ylennys mahdollinen."

Tulihan se ~~event~~ tiluutnantin nappi sitten aikanaan.

Sodan päätyttyä Aimo Raassin ^{ammatti} palasi poliisialalle, mutta katsoi aiheelliseksi vaihtaa ~~also~~ samaan aikaan kun silloinen sisäministeri Yrjö Leino ~~erotti~~ erotti hänen sodan- ja rauhanajan esimiehensä, kenraali A-E. Martolan Uudenmaan ^{läänin} ~~xxxxx~~ maaherran virasta. ~~44~~

~~Raassinasta tuli Reserviupseeriliiton pääsihteeri. Sitä virkaa hän hoiti eläkkeelle siirtymiseensä asti ja Rehtinä miehenä oppivat parinkin sukupolven reserviupseerit hänet tuntemaan.~~

Raassinasta tuli Reserviupseeriliiton pääsihteeri. Tästä virasta hän vielä ehti Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtajaksi, missä tehtävässä toimi eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Rehtinä miehenä oppivat hänet tuntemaan parinkin sukupolven reservin upseerit ja kymmenettuhannet sotaveteraanit.

□

2273

Sariola, Mauri kirjallija

Leivurinkatu 35 C 51

00150 Helsinki 15

sotu 251124-0495

Handwritten signature

SODAN JA RAUHAN RIIPARIKANDIDAATTIN KOETALO

Mr. S. S. -83

Js 1941 -44

Karjalan kannas

JR 7

14 liuskaa

3 valokuvaa

1 piirros

Handwritten signature

MAKAUSLEHTI

KANSAINVAIKKAUSLEHTI

Maailman kartoitus

Paikitus: Töölönkatu 35 B 1b, Helsinki 26